

Chusku Chunka Yoq Kaypa Pakasqa Willakuynin - Iskay Chunka Qanchis Yupanapaq

Ezequiel Pusaj Pusaqniyuq

Jeff Pippenger

2026-08-17

Ezequiel qillqasqa libropi p'unchawkunamanta "chunka kimsayuq" nisqa willakuykuna kanku; suqtan Jerusalénmanta rimanku, suqtataq Egiptomanta, huktataq Tiro manta. Lliw chay willakuykunaqa hatarikuq mana kasukuypa contextonpi churakusqa kanku, mayqintachus "chunka kimsayuq" yupay unanchaq. Ezequielpa warmin ch'aki onqoywan wañusqan qhipa watapi, kinsañoqin muyuy waqaychaypa qallariyninta señalanapaq, Ezequielqa kamachisqa karqa Egiptopa contranpi rimanapaq, chayta riqsichispa tawa chunka watakuna ch'usaqlla kananta.

Hinallataqmi Egipto allpata ch'inyaykusqa kanqa ch'inyaq nacionkunapa chawpinpi, llaqtankunapas waqllichisqa llaqtakunapa chawpinpi ch'inyaqmi kanqaku tawa chunka watakuna; hinaspan Egipciokunata nacionkunaman ch'iqichisqa, hallp'akunapipas t'aqasaq. Ichaqa kayhinatan Señor Dios nin: tawa chunka watakunapa tukukuyninpi Egipciokunata huñumusaq maymanchus ch'iqichisqa karqanku chay runakunamanta. Hinaspan Egiptopa prisionninta kutichimusaq, Pathros allpaman, tiyakusqanku allpaman kutirichisqa; chaypitaq pisiyasqa qhapaq suyu kanqaku. Ezequiel 29:12–14.

Muyuyqa muyuriyqa qallarikurqan 588 a.C. watapi, hinaspata huk wata qhepaman 587 a.C. watapi Ezequielqa kamachisqa karqan rimanapaq. Chunka qanchisniyuq versículopi, 571 a.C. wata riqsichin Egiptoqa Babiloniaman qusqa kanapaq rurakusqan servicionkunamanta. Bibliapa pacha yupaychayninpi yachaqkunaqa 567 a.C. watamanta 527 a.C. watakama yuyarinku chusku chunka watakuna kasqanta versiculokunapi reqsichisqa, hinaspata tarisunchik 587 a.C. watapi ñawpaq juicio willakuq qallarimusqanmantapacha, 571 a.C. watapi chunka qanchisniyuq versículopi Señormi Egiptota Nabucodonosorpa makinman qoykusqanta willakusqankama, huk "chunka qanchisniyuq wata" pacha kasqanta.

Nabucodonosorpa ejercitonqa Tiro llaqtapa contranpi unayta, sasachakuypi hunt'asqa kampañata ruwarqan (muyuykusqa hark'ayqa hina 13 watata hina sayarqan, 586–573 a.C. watakunakama). Soldadokunaqa ancha sinchita llank'arqanku (sapa uman q'alata rutuptin baldokama tukusqa karqan, sapa rikranpas q'epita aparispa q'arachakusunankama llakhsasqa karqan), ichaqa Tiro llaqtamanta kikinmantaqa mana ima allin pagotapas, nitaq haykapas botinta chaskirqankuchu. Kay mana allin chaninyoq llank'araykum, Diosqa yuyayninpi churaran Egipto llaqtata Nabucodonosorman qunanta, Tiropa contranpi ejerciton ruwasqan llank'aymanta kutichisqa pagon hina ("wages").

Chay wasillapillataq qhepakuychis, paykuna qosusqaykuta mikhuspa, upyaspa ima; arí, llank'aqqa pagasqanman hina chayta jap'inanapaq allinmi. Ama wasimanta wasiman puriychischu. Lucas 10:7.

Chaymiqa Nabucodonosorqa Tirota ñawpaqta hap'irqan, chay chunka kimsa watayuq muyuy tukukuptintaq Egiptota qusqam karqan. Manaraq Tirota hap'ishaspaqa, Jerusalenmi 586 a.C. watapi hap'irqan; chaymantataq Tiro contra chunka kimsa watayuq muyuyta hunt'arqan, hinaspataq Egipto. Jerusalenqa 586 a.C. watapin hap'isqa karqan, Tirota muyuy qallariytaq 586 a.C. watapi karqan, hinaspa 573 a.C. watakama chayarqan. Chunka kimsayuq yupayqa Estados Unidoswanmi tinkisqa.

Pani Whiteqa willawanchis Ezequielpa libronpi Jerusalén llaqtamanta nisqaqa Laodiceapi kaq Qanchis Punchaw Adventista iglesiata rikch'achisqanta, hinaspataq Nabucodonosor, chinchaymanta reyqa qhepa punchawkunapi papal atinytiya rikch'achisqanta. Iskay chunka qanchisniyuq t'aqapi kaq historiapi rikuchiypiqa, qhepa punchawkunapi llaqtaykimanta suwa runakuna, papal Roma-ta rikch'achispa, chay t'aqapi kimsa kaqkunata atipan. Ñawpaqta Jerusalénta hap'in, chaymantataq Tirota, tukuyipiqa Egiptota.

Taripayqa Diospa wasinmanta qallarín, hinallataq Estados Unidospi protestantismopa waqranqa ñawpaqta atipasqa kachkan domingo ley manaraq chayamuchkaptin. Estados Unidospi apostata protestantismopa waqranqa Laodiceapi qanchis p'unchaw adventista iglesiata hinantin, chaymi “ñawpaq” pacto llaqtata rikuchin, paykunataq qispichisqa saqisqa kanku imaynachus ñawpa Israel llaqta wata 34pi, hinallataq protestantekuna 1844 watapi. Chay ñawpaq pacto Diospa llaqtankunata saqiyqa, 34 hinallataq 1844 watakunapi, iskay waranqa kimsa pachak watayuq Daniel 8:14 qhelqapi willasqa profetiko historiapi is kayninpas rikuchisqa kachkan. Taripayqa Diospa wasinmanta qallarín, protestantismopa waqranqa taripasqa kachkan republicanismopa waqranmanta ñawpaqta.

Chayammi pacha kashanmi Diospa wasinmanta taripanakuy qallarinanpaq; chayqa ñawpaqta noqanchikpi qallarispapa, imataq tukukuynin kanqa Diospa evangelionta mana kasukuqkunapaq? 1 Pedro 4:17.

Egiptopa taripaymanta ñawpaq rimayqa iskay chunka isqunniyuq qhapaqqa ñawpaq ch'iqninpi kashan, hinaspa Egiptowan tantasqa Ezequielpa qhepa p'unchaynin rimarisqaqa chay kikin qhapaqqa “chunka qanchisniyuq” ch'iqninpi kashan. Chay qhapaqqa reqsichin kunan pacha Romata ñawpaqta protestantismopa waqranta atipayasqanta, chaymantataq Tirota, mayqanmi republicanismopa waqran kasqa, chaytaq qaylla hamuq domingo kamachiypi atipayasqa. Sichus Tiro (Estados Unidos) domingo kamachiypi Nabucodonosorpa atipasqan kaptin, Egiptupas makinman qoykusqa kachkan. Chay pachapin papadopa wañuy atiyuq k'irisqan hampikapun. Mana chayllachu, papadopa wañuy atiyuq k'irisqan hampikapun, aswanpas Ezequiel willawanchis kayqa qhepa tamyapa pachanpi pasasqanta.

Chay p'unchaypi Israelpa wasinpa waqran t'ikrayta paqarichisqa, qamtaq paykunapa chawpinpi simiykita kicharinaykipaq qonqaykusqa; hinaspan yachankakuq ñoqa Señor kasqayta. Ezequiel 29:21.

Jacobwan Israelwan

Isaiasqa riqsichinmi Israel lloqsimuspa, wayt'aspa, hinallataq tukuy kay pachata ruruwana junt'achin. Paraqmi chay kimsa puriyninkunata—lloqsiyta, wayt'ayta, hinaspa ruruta apayta—rurachin; hinaspapas, Isaiasman hina, qhipa paraqa chayamun “sinchi wayra” sayachisqa kaptin. Astawampis riqsichinmi lloqsimuy, wayt'ay, hinaspa ruruta apay pacha ukhupi Jacobpa huchankuna pichasqa kananpaq kasqanta; chay hebreo simi “pichasqa” nisqaman tikrasqaqa huchankunamanta allinchasqa, pampachasqa kasqanta nin.

Quntawanmi, wiñaypaq llusichiptiki, paywanmi rimanakunki; payqa sinch'i wayranta hark'an inti lloqsimu wayra p'unchawpi. Chayraykun Jacobpa huchan pichasqa kanqa; kaymi llapan rurun huchanta apanankupaq: hayk'aqmi altar rumikunata llipinmanta ruwasqa qhata rumikunahinata ch'aqchusqa tukuchin, chayqa sach'a wak'akuna hinallataq lantikunaqa manam sayarinqachu. Isaías 27:8, 9.

May pusaq wayrakuna (sinch'i wayran) ch'aqwaymanta hark'asqa kaptinmi, pachak tawa chunka tawa waranqa runakunapa sellakusqanku qallarín, hinaspataq Adventismopi yachaqkuna, mana alli runakunawan tukuypaq rakisqa kanku, tukuy kaykunataq “inti lloqsimuy wayra p'unchaypi” hunt'akunku. Sellakuy pachaqa 9/11 nisqapi ch'uya unu ch'iqchiywanmi qallarín, hinaspataq domingo kamachiypi hunt'asqa para hich'aywanmi tukuyninman chayan, chaypim allpaqa rurukunawan hunt'asqa kanqa. Sellakuy pachaqa Malakías kimsaman hina progresivollam ch'uyanchasqa, pichasqa, qichusqa puriy. Ichaga, Ezequiel iskay chunka isqunpi qallarikuq p'unchaykunawan tukukuq p'unchaykunawan rikuchisqa chunka qanchis wata pacha ukhupiqa, Biblia profeciapi suqta kaq qhapaq suyuta atipayqa Jerusalénwanmi rikuchikun, Protestantismpa waqra-nisqanpa unanchaqnin hina—iglesiata; hinaspataq Tirowan, waqra-nisqan utaq Republicanismopa unanchaqnin hina—estado. Tirota chunka kimsa wata muyurispa hark'ay tukukuyninmanta qhipallataq, chunka qhapaqkunaga qanchis kaq qhapaq suyuta atipayqa Egiptowanmi pasan. Jerusalén, Tiro, hinaspataq Egipto atipaykuna kimsantinmi “Israelpa wasinpa waqran” saphinchakuspa wiñayta qallarínan p'unchaypi pasan, hinaspataq simipa kichariynin qusqa kan.

Ezequiel sacerdotepas, Zacharias sacerdotepas, iskayniyuq upallaykunaqa Domingo leypi tukukun, chay p'unchaypi Estados Unidospas Balaampa asnunpas rimanku. Señorqa Israelpa wasinta “simipa kichariyninta” qun Domingo leypi. Chaymantaq Jacobpa huchankuna pichasqaña kanku, sutinpas cambiasqa karqan Israelpa wasi nisqaman. Willakusqankuqa sut'inchaymanta kimsa kaq testigowan rikuchisqa kachkan, chay upallayqa Danielwan sut'inchasqa, paymanmi chaymanta Daniel qillqapa chunka hukniyuq kapitulumanta willakuy qusqa, chaymi Habacucpa rikuyñinpas, chaymantaqa “riman, mana llullakuspan.” Ezequiel, Zacharias, Danielpas tinkunku kimsa kaq angelpa hatun qapariynin willakuyninwan, hinallataq Jeremiaspas chunka pichqayuq kapitulumpi, Diospa simin kananpaq prometisqa kasqanwan, sapaq ñawpaq ñak'ariy-mana hunt'akuymanta kutirimuptinqa.

¿Imaraykunataq ñak'ariyniyqa wiñaypaq hina, ch'akiyqa mana hampiy atikuq, hampisqa kayta mana munaspa? ¿Qanri noqapaqqa llullakuq hina, ch'akiq unu hina kanayki? Chayrayku kayhinata nin Señor: Sichus kutirinki, chayqa yapamanta kutichisqayki, ñawpaqniypi sayankiq; hinallataq allin kaqta mana allin kaqmanta rakinki chayqa, simiy hina kanki.

Paykunaqa qamman kutimuchunku; ichaqa ama qanqa paykunaman kutiriychu. Jeremías 15:18, 19.

Jesúsmi qallariyta tukuywan rikuchin, hinaspapas 9/11 pi ch'iqchisqa unu mallkikuna wiñachirqa, Jacobpa mallkinpas wiñayta qallarín; qhepamanmi, Jacobpa huchan pampachasqa kaptin, Israelpa wasin rimarinqa. 9/11 pi para ruwasqa wiñariyqa rikuchin sellakusqa tiempopa tukukuyninpi huk wiñariyta, chaypi “waqra” Israelpa wasinmanta wiñarimun, maypichus apostata Protestantismopa hinallataq Republicanismopa waqrakuna Nebucodonosorpa atipasqa kanku.

Chaypiqa llulla waqra Protestantismapa nisqapa sutinchayninqa cheqaq waqra Protestantismapa nisqawan tupachisqa kashan, imaynachus Aarónpa t'oqon mallkirisqa kasqanwan Israelpa ayllunkunapa wakin t'oqunkunamanta sapaqchasqa rikuchisqa karqa hina. Ezequielpa iskay chunka isqonniyuq capítulo pi iskay p'unchay willakuykunaqa pachak tawa chunka tawa waranqa akllasqakunapa unanchanta oqarichisqa kasqa historianta reqsichin, utqaylla hamuq domingo kamachiy.

T'ikray, sisay, hinaspa kay pachata rurukunawan hunt'achiy ruwayqa qallarirqa qhipa tamiya ch'iqchisqa kasqanpi 9/11 p'unchawpi, hinallataq Pentecostés pacha qallarirqa Cristo disipulonkuna pataman samayninwan wak pisiy yaku sut'uchakunata puqhichisqanwan, chaymi apamurqa Pentecostésman, maypicha hunt'asqa taksiy rikch'ariy tukuy sonqowan uraykamurqa. 9/11 p'unchawpi sisayqa, Jacobpa (qichuqninpa) pichasqa kaynin qallarikuyninpi, mayqinchus sellasqa pacha kasqa, rikch'achirqa Israel wasipa (atipaqa) sisayninta domingo kamachiy p'unchawpi. Tukukuyninpi sisayqa señalachkan huk sapa kayta ñawpaq pacto llaqtankuna ukhupi kaqkunawan huk pachak tawa chunka tawa waranqakunawan chhikanta, imaynatachus Carmelo Orqopi nina uraykamusqa Elías profetawan Baalpa profetankuna chawpinpi chhikanta rikhurichirqa hina. Chay chhikanakuyqa rikch'achisqa kachkan huk clase runakunawan, paykunaqa proféticamente p'enqakusqakuna kan llulla allin kawsay chaymanta hawka kay willakuy rayku; huk claseqa proféticamente kusiysqakuna kanku, paykunaqa mana hayk'aqpas p'enqakunkachu.

Egiptopa Soqta Punchawkunan

Ezequielqa Egiptowan tawa chusku huk p'unchawkunata reqsichin, chay p'unchawkunaq iskayniyuqninqa preso kasqaykuq chunka hukniyuq wata kasqanta señalan, wakin iskayniyuqtaq preso kasqaykuq chunka iskayniyuq wata kasqanta señalan.

Chunka huk watapaq Muyuy Sitiakuynin

Hinaspanmi karqa chunka hukniyuq watachapi, ñawpaq killa pi, kikin killapa qanchis p'unchawninpi, Señorpa simin hamuwarqa ñoqaman, nispa: Runaq Churin, ñoqaqa pakirqani Egiptopa rey Faraonpa makinta; hinaspan qhawariy, mana watasqachu hampisqa kananpaq, mana vendawan watasqachu kallpachakunanpaq, espada hap'inanpaq kallpayuq kananpaq. Ezequiel 30:20, 21.

Chayqa pasaran chunka hukniyuq watapi, kinsa kaq killapi, killapa huk kaq p'unchayninpi, Señorpa simin hamuwarqa ñoqaman, nispa: Runaq Churin, rimay Egiptopa reynin

Faraonman, hinaspa paypa achka runankunaman: ¿Pitaq qam rikch'akunki hatun kayniyki? Ezequiel 31:1, 2.

Presokun watapi chunka hukniyuq watapi, Egiptopa, Faraonpa makinkunapas p'akirqusqa kanku, Babiloniapa makinkunataq kallpanchasqa kanku kimsa chunka kaq p'unchawpi. Kimsa chunka hukniyuq kaq p'unchawpi, chunka hukniyuq watapi, Egiptopa urmakuyninpas, chaypa kay pachaman chayananpas sut'inchasqa kanku.

Chunka Iskayniyuq Watapi hinallataq Jerusalénpa Urmaynin

Chunka iskay p'unchawkuna, chunka iskayniyuq watapi, Ezequiel kimsa chunka iskayniyuqpi kachkan.

Chaymi pasasqa, chunka iskayniyuq watapi, chunka iskayniyuq killapi, killa qallariy p'unchawpi, Señorpa simin hamuwarqan ñuqaman, nispa: Runa Churi, Egipto suyupa rey Faraonpaq waqay taki oqarispas, payta niy: Qanqa llaqtakunapa chawpinpi wayna leonhinam kanki, lamar qochakunapipas hatun challwahinam kanki; mayukunawan llusqsimurqanki, chakiykikunawan yakukunata turbarqanki, mayunkunatapas q'añucharqanki. Kayhitan Señor Dios nin: Chayraykun qanmanta redniyta mast'arisaq achka runakunapa huñunwan; paykunataq redniypi oqarimusunkiku. Ezequiel 32:1–3.

Chaymantaqa karqapas, chunka iskayniyuq watapi, killapa chunka phisqayuy p'unchawninpi, Señorpa simin hamuwarqan ñuqaman, nispa: Runa Churi, Egipto llaqtapa achka runankunamanta waqay, hinaspa urayman wikch'uy paykunata, paytapas, reqsisqa suyukunapa ususinkunatapas, kay pachapa aswan uray partenkunaman, t'ukuman uraykamuqkunawan kуска. Ezequiel 32:17, 18.

Faraón llaqtanwan kushka runakunaqa

Kinsa chunka hukniyuq qhapaq qillqapi Egipto llaqtapaq willakusqanmanta, tukukuq ch'usaq simikuna kaynata nin:

Llaqtakunata katkatichirqani urmayninpa qapariyninwan, payta uku pacha-man wikch'uykuspa, t'uquman uraykamuqkunawan kуска; hinaspa Edenpa llapa sach'ankuna, Libanopa akllasqa aswan allin sach'ankuna, llapa unu upyaqkuna, kay pachapa aswan ukhu cheqenkunapi sonqochasqa kanqaku. Paywan kuskataqmi uku pacha-man uraykurqanku, espadawan wañuchisqakunapa kasqankuman; hinallataq paypa kallpan karqanku, llaqtakuna ukhupi llanthun uranpi tiyakuqkuna. ¿Pitaq qam hina kanki kayhina yupaychasqa kashaykipi, hatun kayniykipipas, Edenpa sach'ankuna ukhupi? ichaqa qampas Edenpa sach'ankunawan kуска kay pachapa aswan ukhu cheqenkunaman uraykachisqa kanki: mana señalniyuqkunapa chawpinpi sirinkinki, espadawan wañuchisqakunawan kуска. Kaymi Faraón, llapa aypayninwan kуска, nispa nin Señor Dios. Ezequiel 31:16–18.

Kimsa chunka iskayniyuq capítulo Egiptomanta willakuyninpi, qhipa versículokuna kimsa chunka hukniyuq capítulo nisqaman kutimuspata aswan hatunyachin, hinaspata huk kikin tukukuq rimaytapas churan.

Payqa kawsak runakunap allpanpi manchakuyta churani; chayrayku mana señalakusqakunapa chawpinpi churakusqa kanqa, espadawan wañuchisqakunawan kуска, Faraónpas tukuy achka runankunawan kуска, nispa nin Señor Dios. Ezequiel 32:32.

Iskay chunka qanchis watakuna, iskay chunka qanchisniyuq capítulopeqa

Iskay chunka qanchisniyuq wata qhipaman pusaq chunka iskayniyuq qillqapi rikuchisqa p'unchawkunap riqsichinku Nabucodonosorpa Egipto suyuta atipasqanta, hinallataq Egipto suyupa tawa chunka watayuy ch'usayayninta. Tawa chunkaqa chunlla puriyta rikuchin, waranqa watakunapi kay pacha ch'usay kasqanta unanchaspa.

Kay pachata qawarirqani, hinaptinmi mana imayna kayniyoq, ch'usay karqa; hanaq pacha qawaspaymi, mana k'anchaynin karqachu. Urqkunata qawarirqani, hinaptinmi khatatatanku karqa, llapa moqokunapas kuyurirqanku. Qawarirqani, hinaptinmi mana runa karqachu, hanaq pacha p'isqunkunapas llapallanku ayqekusqaña karqanku. Qawarirqani, hinaptinmi rurun apaq allpa chunyaq karqa, llapa llaktankunapas Señorpa ñawpaqenpi, sinchi phiñakuyninrayku urmachisqa karqanku. Kayhinatan Señor nirqan: Llapa kay suyu chunyaqmi kanqa; ichaqa manam tukuyta tukuyinta rurasaychu. Jeremías 4:23–27.

Ezequiel iskay chunka qanchisniyuqta tawa watakuna Egipto suyupa ch'usayayninpa tukukuyninpi, mana allin runakunapa qhipa kawsarimuy-ninku hinaspa tukuytaq chinkachisqa kayninku rikuchisqa kachkan.

Manchakuypas, t'oqoman urmaypas, toqllapas qampaqmi kan, ay allpapi tiyaj runa. Hinallataq kanqa: manchakuypa qaparimayninmanta ayqeqa t'oqoman urmanqa; t'oqopa chawpinmanta lloqsejtaq toqllapi jap'isqa kanqa. Hanaqmanta ventanakuna kichasqaña kachkan, kay pachapa cimientonkunap saphinkunapas kuyurin. Allpa tukuyta p'akikapun, allpa llapan chinkaripun, allpa ancha kuyuchisqa kan. Machasqa runahinam allpa kayman chayman muyunqa, chukllahinataq astakunqa; huchanpas paypa patanpi llaqa kanqa; urmanqataq, manaña kutimunqachu. Chay p'unchaypitay Señorqa hanaqpi kaq altojkunapa ejercitonta, hinallataq kay allpapi kaq reykunatapas castiganqa. Paykunataq t'oqopi presokuna huñusqahinallam huñusqa kanqaku, carcelpitay wisq'asqa kanqaku; achka p'unchaykunamanta qhepatataq watukusqa kanqaku. Isaías 24:17–22.

Egiptowan tinkisqan suqta p'unchawkuna huñusqan Ezequielpa willakuyninqa rejsichin kay pachapi dragón atiniyuqkunapa qhepaman tukukuq chinkayninta, mayqinchus qallarín mana unayllaña hamuq Domingo leywan, hinaspatay millenio tukukuynin kama millenio tukukuynipi mana allin Egipto runakunapa qhepaman tukukuq chinkayninkama.

Profecíaqa willakuypiq uywaqa llulla profetawan kуска ninapa quchaman chayan, chaymi Cristopa iskay kutin hamuyninta rikuchin; ichaqa dragónpa atiyin ninapa quchapi chinkachisqa kayninqa waranqa watakuna tukukuyninpi kachkan.

Hina uywapisqa karqan, paywan kуска llulla profetapas, paypa ñawpaqinpi milagrukunata rurashay, chaykunawanmi engañarqan uywapa señalta chaskiqkunata, hinaspa paypa

rikchayninta yupaychaqkunatapas. Iskayniykum kawsashaqla hich'arparqaku asufriwan rawraq nina quchaman. Puchuqkunataqa wañuchirqaku caballopi tiyakuqpa espadanwan, chay espadataq siminmanta llusqsimurqan; llapa pichinkukunapas aychankuwan saqsachisqa karqaku. Apocalipsis 19:20, 21.

Uywaqa animal falso profetawanqa profecía nisqaman hina tukunku Cristoqa iskay kutin kutimuyñinpi; ichaqa dragónqa waranqa wata qhipamanmi paypa destinowan tinkun Cristoqa kinsa kutin kutimuyñinpi.

Hinaqaspita uraykamuqta huk angelta rikurqani, makinpin kaq mana tukukuq ukhuta kicharinan llavinta, hinallataq hatun watanata apaqta. Hinaqtinmi dragonta hap'irqan, chay ñawpaq mach'aqwayta, supay kasqanta, Satanás sutiyaqta, waranqa watakunapaq watarqan. Hinaqtinmi mana tukukuq ukhuman wisch'uykurqan, wisq'arqan, hinallataq sellota churapurqan, amaña nacionkunata pantachinampaq, waranqa watakuna hunt'akunankama; chaymanta qhipatataq pisilla p'unchawkunaqpaq kacharichisqa kanan tiyan. Apocalipsis 20:1-3.

Chunka huk wata chunka iskayniyuq watakuna

Ezequiel iskay chunka qanchisniyuq t'aqapi iskay p'unchayninkunapi churakusqa “chunka qanchisniyuq” watakuna pachaqa prisionman apasqa kaypa chunka watapi qallarikuspa, iskay chunka qanchisniyuq watapi tukukapun. Kimsa chunka t'aqapiwan kimsa chunka hukniyuq t'aqapiqaq willakuykunaqa chunka hukniyuq watapi qhawarichisqa karqan, hinaspataq kimsa chunka iskayniyuq t'aqapi churakusqa iskay p'unchaykunaqa prisionman apasqa kaypa chunka iskayniyuq watapi qusqa karqan. Chunka watapi qallariq, Jerusalén llaqta muyuy unquypa qallariyninman hina qayllapi kaq chunka qanchisniyuq watakuna pachaqa, kimsa chunka t'aqapiwan kimsa chunka hukniyuq t'aqapi qhawarichisqa chunka hukniyuq watapi iskay Egipto willakuykunawan qatipakurqan. Tinkuchisqa kasper, chunka hukniyuq watapi iskay willakuykunaqa Domingo kamachikuy manaraq hamuqllaptin huk willakuyta rikuchin. Chunka iskayniyuq watapi wakin iskay Egipto willakuykunaqa 586/585 a.C. watakunapi Jerusalén llaqtapa thunisqa kayninpi utaq chaymanta pisillata qhipamanpas pasakurqan.

Cristopa hamusqanmanta willakuyninqa Chawpi Tutan qapariy willakuypaq huknin kashan, chaymi Domingo kamachiypi hatun qapariy willakuymán tikran. Domingo kamachiy manaraq chayamuchkaptin, Egiptomanta iskay willakuykuna willakuykuchkan; hinallataq Domingo kamachiypi utaq chaymanta chayraq qhepantapi, Egiptomanta iskay willakuykuna willakuykuchkan. Chay iskaychasqa willakuykuna, huk wata ukhupi qusqa kasqanrayku, Jerusalén llaqtapa thunisqanman tukukuq muyuychasqa hark'ay pachapi, hinaspa wakin iskay willakuykuna Domingo kamachiypi, iskay kaq angelpa willakuyninta rikuchin, maypichus wiñaypaq iskaychay kashan.

Iskay ñiqi willakuyqa sapa kuti kimsa ñiqi willakuywan qatiqmi.

“Qillqawanpas rimayninwanpas willakuyta waqyaspa uyarichinanchikmi, nisqanman hina allinchaspa, ñawpa rimaykunaq churakusqanta qhawachispa, chay profecíakunapa churanakuyta rikuchinanchik, mayqinchus kimsay kaq angelpa willakuyninman

apamuwanchik. Manam kimsay kaqqa kanmanchu huk ñawpaq kaqta, iskayñiqin kaqtapas mana kachkaptinqa. Kay willakuykunataqa pacha llapa runakunaman qunanchikmi qillqasqakunapi, rimariskakunapipas, profecía historiapa siqinpi rikuchispa ima kaqkunachus karqan chaykunata, hinallataq ima kaqkunachus kanqa chaykunatapas.” Selected Messages, libro 2, 104, 105.

Kinsa kaq ñiqin willakuypiqqa pruebapi kay punku wisq’asqa kachkan. Pruebapi kayqa Estados Unidospaq wisq’akun domingo kamachiywan, hinallataq pruebapi kayqa llapa pachapaq wisq’akun Michael sayariqtin. Iskay wisq’asqa punkukunaqa kinsa kaq willakuyta rikuchinku, chaymi wiñaypaq ñawpaqman purin iskay kaq willakuqwan, mayqinchus sapa kuti iskay rikch’ayninniyuq willakuy kan.

Iskay ñiqin angelpa kallpachasqankaqa hunt’akusunmi Chawpi Tuta Qapariypa willakuyninwan huñukunqanpi. Runakunapaq nisqa iskay willakuykuna, imaynachus Ezequielpa nisqankunapi Egiptomanta kimsa chunka ch’usayniyuq, huk kimsa chunka hukniyuq t’aqakunapi rikuchisqa kashan, reqsichin maypachachus Chawpi Tuta Qapariypa willakuynin iskay ñiqin angelwan huñukun; hinaspa kimsa chunka iskayniyuq t’aqapi iskay willakuykunataq reqsichishanku kimsa ñiqin angelpa kallpachasqa kayninta hatun qapariypi.

Ezequielpa ruedankunaq runakunapa ruwayninkunapa sasachakuy chakrusqa puririyinmi qhepaman runakunaqpaq qhipa willakuyta reqsichin, chaymi kinsa kaq angelpa willakuynin; chay kinsa kaq angelqa huk ñiqin kaqpas iskay ñiqin kaq angelpa willakuyninkunamanta hukchasqa kasqa. Domingo kamachiy manaraq chayamuchkaptin Chaupi Tuta Qapariy, hinaspa domingo kamachiy qhepaman hatun qapariyqa, Ezequielpa tawa p’unchawninkunawanmi rikuchisqa, chaykunaqa iskay chunka qanchisniyuq wata ukhunpi urmaykunku, capítulo iskay chunka isqonpa alfa hinaspa omega p’unchawninkunawan, chaykunaqa Daniel chunka hukniyuq capítulo, tawa chunka versiculopi pakasqa historiwan tupanku, imaynachus chay kikin capitulopi chunka hukniyuqmanta chunka suqtayuq versiculokunapi rikuchisqa kasqan hina.

Daniel qanchis chunka kapitulopi, Danielqa, Ezequiel hina, upallachisqa karqan. Danielpa upallakuyninqa kimsa llamk’akuykunapa chawpinpi ruwasqa karqan; ñawpaq llamk’akuywan kimsa kaq llamk’akuyqa angil Gabrielmanta hamurqan, chawpi kaq llamk’akuytaq Cristopa llamk’akuynin karqan. Danielqa, Pedro hina Cesarea-Filipiwan chakatawan chawpinpi kasqanmanta hina, chawpinpi kachkan. Chay chawpinpi Pedromi hatunchasqa Cristota rikurqan, imaynan Danielpas chunka kaq kapitulopi rikurqan hinata. Chay kimsa angilkunamanta chawpi kaqqa iskay ñawpaq willakuykunamanta hukllachasqa iskay kaq willakuymín.

Kinsa p’unchay 4 ka killaq, 1844 wataqpi

Ezequiel qillqasqa huk ñiqinpi, hukniyuq iskayniyuq versiculokunapi, Ezequiel kachkan tawa killapa pichqayuq p’unchayninpi, chaymi tupachkan 1844 watapi qanchis kaq killapa kuyuyqa chawpinwan. Ezequielqa kachkan April 19 p’unchaymanta octubre 22, 1844 p’unchaykama chawpipi, hinallataqmi Samuel Snow, 1844 watapi Chisya Waqaychaqpa willakuqnin, Boston llaqtapi kay willakuyta ñawpaq sut’i rikuchisqanta qhawachkaspa, April 19 p’unchaymanta qhipa 93 p’unchaykunapi, hinaspa punku octubre 22, 1844 p’unchaypi wichq’akusqanmanta ñawpaq 93

p'unchaykunapi. Samuel Snowqa Boston llaqtapi kasharqan julio 21, 1844 p'unchaypi, qanchis kaq killapa kuyuy chawpipi, mana yachaspaña profecía hina Pedrowan tukuyrikuypa Orqopi sayashasqanta, Ezequielwan kinsa chunka wata kaqpi chunka qanchisniyuq Jubileo muyuy iskay kaqpi, hinaspa Danielpa iskay kaq llamk'aywan chunka kaq qillqapa espejoyuq rikuy ninapi. 2026 wataqa qanchis chunka Jubileo muyuypa tawa chunka qanchisniyuq watanta rikuchin, chaymi 2028 watapi tukukun.

Tiro

Manaraq Jerusalénmanta Ezequielpa suqtan willakusqan p'unchawkunaman kutispa, ñawpaqtaqa Tiro contra willasqa huk p'unchawta riqsichinanchikmi.

Chunka chunka karqa chunka hukniyuq watapi, killapa ñawpaq p'unchayninpi, Señorpa simin hamuwarqa ñoqaman, nispa: Runa churiy, Tiroqa Jerusalénpa contranpi nirqanrayku: “¡Ajá! Llaqtakunapa punkunkuna kaqmi p'akirparisqa; kunanqa ñoqamanmi kutimun; hunt'asqañam kasaq, payqa ch'usaqyachisqa kaptin”, chayrayku kayhinata nin Señor Dios: Qhawariy, Tiro, qanpa contraykipim kani, achka nacionkunatan qampa contraykiman oqarichisqa, lamarpa olankuna oqarimusqankuman hina. Paykunataq Tiropa murallankunata thuñichinqaku, torrenkuna-taq urmachinqaku; allpantaq hich'uspa qespichisqa paymanta, qaqapa patanman hinataq ruwasqa. Lamar chawpinpim redes mast'arina k'iti kanqa; imaraykuchus noqa rimarqani, nin Señor Dios; nacionkunapa saqueonmanmi tukunqa. Chakrapi kaq ususinkunataq espadawan wañuchisqa kanqaku; hinaspataq yachanqaku noqa Señor kasqayta. Señor Diosqa kayhinatan nin: Qhawariy, Tiropa contranman apanisqa Babiloniapa reynin Nabucodonosorta, reykunapa reyninta, norte lawmanta, caballokunawan, carretakunawan, caballopi puriqkunawan, tropakunawan, achka runakunawanpas.

Payqa wawaykikunata chakra pampapi espadawan wañuchinqa; hinaspa qanpa contraykipi sinchi pukarata ruwaspa, allpata montontaqa wiharichinqa, hinaspa escudonta oqarispas qampa contraykipi sayachinqa. Hinaspa guerrapa makinankunata perqaykikunapa contranpi churaykunqa, hachasninkunawanmi torreykikunata urmachinqa. Caballonkuna achka kasqanrayku allpanpa ñutquyninmi qanta pakaykusunki; perqaykikuna chukchuringa caballero runakunapa, ruedakunapa, carreta guerrakunapa qaparikuyninwan, punkuykikunaman haykuspan, imaynan huk llaqtaman p'akiy ruwasqa kaptin haykunku hina. Caballonkuna chakipallanwanmi lapa calliykikunata saruchinqa; espadawanmi llaqtaykita wañuchinqa, sinchi guarnicionniykikunapas pampakama urmaykunqa. Hinaspa qapaq kayniykita suwaqllanku, rantikuykiwan ruwasqa qhatuykitapas apaqllanku; perqaykikunata urmachinqaku, munay wasiykikunatapas thuñichinqaku; rumiykikunata, kaspiykikunata, allpaykipa ñutquynintawan yaku chawpinmanmi wikch'uykunqaku. Hinaspa takiyniykikunapa qapariyninta tukuchisqa; arpankunapa sonidonpas manañam uyarisqañachu kanqa. Hinaspa qanta rumi puntaman rikch'achisqa; challwa redes mast'anapa chiqanmi kanki; manañam hukmanta hatarichisqañachu kanki; noqan Señor rimarqani, nispa Señor Dios nin.

Kaynataqmi Señor Diosmi Tiro llaqtaman nin: ¿Manachu isla-kuna qhataqyanqaku qan urmaykiq ruqyasqan uyarikusqanrayku, k'irisqa runakuna waqaptinku, wañuchiy chawpiykipi ruwakusqanmanta? Chaymanta lamar qapaqkuna llapanku tiyanankumanta

uraykamuyningaku, p'achankuta churakusqankumanta qichunqaku, bordasqa p'achankutapas urqunqaku; manchariywan p'achakunqaku; pampapi tiyaykunkuña, sapa pachapi suysuykanqaku, qanmantaq mancharisqa muspharisqa kanqaku. Hinaspan qanmanta waqay taki oqarinqaku, nisunki: ¡Imaynataq chinkachisqa karqanki, lamar puriq runakunaq tiyasqan, sutichasqa llaqta, lamarpi kallpasapa karqan, paypas tiyaqninpas, llaqa chaypi tiyaqkunaman mancharinankuta apachiq! Kunanqa isla-kuna qhataqyanqaku urmayki p'unchawpi; arí, lamarpi kaq isla-kunapas ripukuynikimanta llakikuyanqaku. Señor Diosmi kaynata nin: Maypachachus qanman churasqayki ch'usaq llaqtata hina, mana tiyasqa llaqta-kunaman rikch'akuqta; maypachachus ukhu yakuta qanman wiharichimuspa, achka unu-kuna tapanqaku; maypachachus urquman uraykuqkunawan kуска uraykachisqayki, ñawpaq pacha runakunawan, allpaq aswan uran chiqninpi churasaki, unaymanta pacha ch'usaq cheqekunapi, urquman uraykuqkunawan kуска, ama pipas qampi tiyachunpaq; hinaspan kawsaqkunaq hallp'anpi hatunchayta churasaq; mancharina tukuchisqayki, manañataq kanqichu; mask'asqa kaspaykipas, manañam hayk'aqpas tarisqa kankiñachu, nispa Señor Dios. Ezequiel 26:1–21.

Tiro llaqtapa willakuyñinqa Jerusalén llaqtata thuñichisqa watapi willakusqa karqan, chaymi Bibliapi profeciakunapa soqta kaq qhapaq suyuta urmachisqanta rikuchin, utqayllam hamuq domingo kamachiypi. Domingo kamachiypi, Estados Unidos (Tiro) profecía hina kusikun, imaraykuchus Jerusalénta urmachisqanrayku; chay Jerusaléntaqa Hermana White sut'inchán Laodicea nisqa Qanchis P'unchaw Adventista iglesiata kasqanta, mayqintachus Ezequiel “llaqtakunapa punkunkuna” nispa sutichan. Tiroqa reqsichin Jerusalénqa ñawpaq pachapi “karqan” llaqtakunapa punkunkuna nisqanta. “Punku” nisqaqa profeciapi iglesia hinam.

Payqa mancharisqa karqan, hinaspataq nirqan: ¡Mayna manchayqa kay cheqaqa! Kayqa mana hukchu, Diospa wasinmi; kaymi hanaq pacha punkunpas. Chaymantataq Jacob tutamanta paqarinman hatarirqan, uma churananpaq churakusqan rumi-ta hap'ispa, huk sayachisqa rumita hina sayarichirqan, hawanman-taq aceite ta churapurqan. Chay cheqaqa sutinta Betel nispa suticharqan; ichaqa ñawpaqtaqa chay llaqtapa sutin Luz karqan. Génesis 28:17–19.

“Betel” nisqaqa nin “Diospa wasin” nisqanta. Tirotaq kusikun, Laodicea sutiyuq qanchis p'unchawpa Adventista iglesiata inti yupaychayta kallpachakuyta chaskinankupaq ñit'isqanrayku. Ichaqa, inti yupaychayta kallpachaqqunapa pantasqa kusikuyninku kachkaptinpas, Diosqa Ezequiel nisqanpi nin: “Qanpa contraykipim kani, Tiro llaqta, achka nacionkunataq qanpa contraykiman wiharimunqaku, lamar qochapa olaskuna wihariq hina. Paykunaqa Tiropa pirqankunata thuñinqaku, torrenkunatapas urmachinqaku.”

“Tiroq pirqankuna” nisqaqa Tiroq amachakuyninta rikuchin. “Pirqa” nisqaqa Chunka Kamachikuykunapa unanchanmi.

“Kaypi profetaqa willakuchkan huk llaqtata, mayqankunachus llaqa runakuna cheqaq kaymanta hinaspa chiqnin kaymanta karunchakusqa pachapi, maskhashanku kutichiyta chay yuyaykamachiykunata, mayqankunachus Diospa qhapaq suyuyinpa cimienton kasqankuta. Paykunaqa huk llikaqpa allinchayniqninmi, Diospa kamachikuyninpi ruwasqa p'akikuyta—chay perqata pay churarqan akllasqa runankunapa muyuriqninku, paykunata amachanapaq; hinaspa kasukuy paypa justicia, cheqaq kay, ch'uyanchay nisqa

kamachikuyninkunamanqa kachkan wiñaypaq paykunapa waqaychanankupaq.” Prophets and Kings, 677.

Diospa kamachikuyninqa huk hark’ana perqam; ichaqa perqakuna, achka rimaypi, iskay kamachiy yuyaykunata rikuchin, chaykunaqa “hark’arqan” hinaspa paqarichirqa Tiro llaqtapa qhapaq kaynintawan allin ruwasqa atipayninta, Estados Unidos-pa Republicano waqra nisqaq unanchan kasqaqman hina.

“‘Hinaspa iskay waqrayuq karqaq ovejaman rikch’akuq.’ Ovejaman rikch’akuq waqrakuna wayna kayta, mana huchayuq kayta, llamp’u sonqoyuq kaytawan rikuchin, chaymi allinta rikuchin Hukllachasqa Estados Unidospa kasqanta, profetaman 1798 watapi ‘wichariq hamusqa’ hina qhawachisqa kaptin. Ñawpaqta Amerikaman ayqekuq cristiano qarqusqakuna, reykuna ñak’arichisqaqmantawan sacerdote-kuna mana much’uy atinanmanta pakakuyta mask’aqkunamanta, achkha runakuna karqanku hatun civil hinaspa religioso libertadpa ancha hatun cimientonpi huk gobiernota sayarichiyta munaspa. Paykunapa yuyayninkuna tarirqa Independenciapa Declaración nisqapi maypin rimarin chay hatun cheqaqta: ‘llapa runakuna kichikimanta paqarichisqa kanku’ hinaspa mana qichuy atina derechowan qoykusqa ‘kawsayman, libertadmán, hinaspa kusikuyta mask’anaman.’ Hinaspa Constituciónqa llaqtamasikunaman garantizaykun sapanka kamachikuy derecho-ta, chayrayku kamachin akllasqa representanekuna runakunapa votowan akllasqa kaspas leykunata rurachinqaku hinaspa purichinqaku. Religiosopi ñiñy libertadpas qorqasqa karqaq, sapanka runa Diosta yupaychananpaq saqisqa kaspas sonqonpa yuyachisqaqman hina. Republicanismo hinaspa Protestantismo tukurqanku nacionpa hatun kallpachaq principiosninman. Kay principioskunapaq pakasqa willakuyninmi kallpanpa hinaspa qhapaqyayninpa. Cristiandad entero ukhupi ñak’arisqa hinaspa urmachisqa runakuna kay allpaman qhawarirqanku interéswan hinaspa suyaywan. Millones runakuna mask’aqanku kay mama quchapa patankunata chayayta, hinaspa Estados Unidosqa hatarirqaq kay pachapi aswan atiyiniyuq nacionkunapa chawpinpi huk chiqanman. ...”

“Uywakuna hina iskay waqrawan, dragónpa siminwan kay unancha nisqaq sut’i rikch’ayninpi huk hatun chinkasqa kashanta rikuchin, chay nacionpa rimayninwan ruwasqaqman. Nacionpa ‘rimayninpa’ kamachiqninpa, hinallataq taripaqninpa ruwasqaqmi. Chay hina ruwasqaqmanmi llulla qhispihinpa chay liberal, thak kawsaymanta kaq kamachiyninkunata, mayqenchus payqa kamachikuy paqarinampaq saphin hina rikuchirqa. ‘Dragón hina’ rimanampaq, hinaspataq ‘ñawpaq kaq animalpa tukuy atiynta’ rurachkanampaq willakusqaq sut’ita willakun mana muchuy atiq kaypa, qatipanakuypa espiritun wiñaykusqaqman, mayqenchus dragónwan, leopardoman rikch’akuq animalwan unanchasqa nacionkuna rikuchirqanku. Hinaspataq chay iskay waqrayuq animalqa ‘kay pachata, chaypi tiyaqkunatapas ñawpaq kaq animalta yupaychanankupaq ruwachin’ nisqaq rikuchin kay nacionpa atiyninpa huk waqaychayta kamachispa rurachisqa kananpaq, mayqenchus chayqa papadoman yupaychay ruwasqa kanan.”

Chay ruwanakunaqa kay kamachiypa prinsipionkunaman chiqanta contranmi kanman karqa, qispisqa institucionninkunapa kayninmanpas, Declaración de Independencia nisqapa chiqap hinaspa solemne willakuyninkunamanpas, hinaspa Constitución-manpas. Suyupa

qallariqkunaqa yachaywanmi maskarqanku iglesiapa ladoyninmanta secular atiyinyta mana llamk'achiyta waqaychanankupaq, mana qispichikuq rurayninwan—intoleranciawan hinaspa qatipakuywan. Constitución nisqanmi kamachin: “Congresoqa manam ima kamachiytapas ruranganachu religionpa huk hatun sayayninta sayachinampaq, utaq chayta qispisqa ruraypi harkanampaq,” hinaspa “manam hayk'aqpas mañakunanachu ima religioso pruebapas Estados Unidos ukupi mayqin llamk'ayman utaq llapa runakunapa atinisqan confiakuyma yaykunapaq.” Kay waqaychanakunata, suyupa qispikuyninpaq churakusqakunata, sut'i huch'uychasqa p'akiywanlla civil autoridadpa kamachikuyninwanmi mayqin religioso uyariykunapas hunt'achisqa kayta atinman. Ichaqa chayhina ruwaypa mana tupa kayninqa manam astawan hatunchu simbolopi rikuchisqa kasqanmantapas. Corderohina waqrakunaq uywayninyoq animalmi—rimayninpi chuya, llamp'u, mana ima qasichakuqpas—dragónhina rimarin. El Gran Conflicto, 441, 442.

Estados Unidos suyupa cimientonqa rikuchisqa kachkan Declaración de Independenciawan Constituciónwanpas, chaykunaqa sapaqta Protestantismota chaymanta Republicanismotapas rikuchinku. Amparaypa, qhapaq kaypa “pirqan”kunaqa Republicanismom Protestantismowanmi kanku, hinaspa Domingo p'unchaw leypi Declaración de Independenciapa, Constituciónpa prinsipionkunapas t'ikrasqa urmachisqa kanku; imaraykuchus Nabucodonosorqa “murallaykikunapa contranpi maqanakuy makinakunata churanga, hachankunawantaq torreykikunata urmachinqa.”

Intichus p'unchaw kamachikuypi llapa “torrekuna” urmachisqa kanqaku, hinaspa torreqa huk iglesiamanta unanchaqmi, chaypa saphi yachayman hina qhawasqa filosofianqa runapa kallpanwan kikin salvakuyta maskhaymi. Nimrodman rimaspataq, chay hatun hatariqmantawan torrenmantawan, Profetas y Reyes nisqapi kaynata willawanchik: “Torreqa wakinchasqa tukusqa kaptin, huk chiqnin ruwaqkunapa tiyanankupaq wasihina apaykusqa karqa; wakin cuartokunataq, sumaqa allichasqa hinaspa adornasqa, ídolonkunaman qusqasqa karqa. Runakunaqa atisqankumanta kusikurqaku, qolqemanta qoriymanta dioskunata yupaycharqaku, hinaspa hanaq pacha kay pachapa Kamachiqninpa contranpi sayakurqaku.” Intichus p'unchaw kamachikuychaw Tiroqa Jerusalén urmachisqa kasqanrayku kusikun, ichaqa naciónpa apostasianninqa naciónpa tukukuyninwan qatiykusqa kachkan, hinaspa chaymanta qhepaman norte llaqtapa reyñinqa Estados Unidospa perqankunatawan torrenkunatawan urmachinqa.

Qatiq qillqapiqa qallarisunmi Ezequielpi Jerusalénpa soqtan p'unchayninkunata hap'iyta.